

РІШЕННЯ

КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

” 27. “ 09. 20 18 р.

Протокол № 9/1-20

Про підсумки проведення
зовнішнього незалежного оцінювання в 2018 році

Розглянувши доповідну записку Українського центру оцінювання якості освіти та проаналізувавши матеріали «Офіційного звіту про проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти»,

КОЛЕГІЯ УХВАЛЮЄ:

1. Інформацію про підсумки проведення зовнішнього незалежного оцінювання в 2018 році взяти до відома.

2. Передбачити, що, починаючи з 2021 року, державна підсумкова атестація з математики для осіб, які завершують здобувати повну загальну середню освіту, є обов'язковою (крім учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти).

3. Передбачити, що для осіб, які завершують здобувати повну загальну середню освіту, державна підсумкова атестація з математики буде проводитися з використанням завдань двох рівнів: рівня стандарту та профільного рівня.

4. Рекомендувати структурним підрозділам Міністерства освіти і науки України в процесі розроблення нормативно-правових актів у сфері освіти враховувати те, що, починаючи з 2021 року, підтвердженням факту здобуття особою повної загальної середньої освіти є успішне проходження нею державної підсумкової атестації.

5. Українському центру оцінювання якості освіти (Карандій В.А.):
до квітня 2019 року підготувати та подати на розгляд Міністерства освіти і науки України пропозиції щодо переліку навчальних предметів, із яких проводиться державна підсумкова атестація в системі повної загальної середньої освіти;

до жовтня 2019 року підготувати та організувати ознайомлення широкого кола користувачів із демонстраційними зразками завдань із математики, що використовуватимуться для проведення державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

6. Контроль за виконанням рішення колегії залишаю за собою.

Голова колегії,

Міністр

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to be 'Л. М. Гриневич'.

Л. М. Гриневич

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про підсумки проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2018 році

Система незалежного зовнішнього оцінювання в Україні на сьогодні є однією зі стабільних систем, що злагоджено функціонує задля реалізації одного з важливих завдань у галузі освіти, а саме оцінювання навчальних досягнень випускників закладів освіти. Разом із тим стабільність цієї системи в засадничих принципах не заважає їй розвиватися, відгукуватися на актуальні запити, що постають з огляду на необхідність запровадження найбільш ефективних форм і методів оцінювання з одночасним забезпеченням рівності умов для всіх випускників. Саме ця здатність системи забезпечила запровадження у 2018 році кількох важливих новацій, а саме охоплення зовнішнім незалежним оцінюванням (далі – ЗНО) випускників не тільки закладів загальної середньої освіти, а й закладів професійної (професійно-технічної) освіти та закладів вищої освіти, введення до структури тестів з іноземних мов частини «Розуміння мови на слух» (аудіювання). Крім того, у поточному році було проведено пілот щодо тестування осіб із порушеннями зору. Можливість реалізації цих інновацій із дотриманням усталених високих стандартів проведення ЗНО стала результатом злагодженої роботи Українського центру оцінювання якості освіти зі своїми регіональними підрозділами, а також з Міністерством освіти і науки України й місцевими органами управління у сфері освіти, закладами освіти.

Уже другий рік поспіль результати ЗНО випускників закладів загальної середньої освіти поточного року з трьох навчальних предметів (українська мова і література (українська мова), математика або історія України (період ХХ – початок ХХІ століття) – за вибором випускника та навчальний предмет за вибором випускника (математика, історія України, англійська, іспанська, німецька, французька мови, біологія, географія, фізика, хімія)) зараховувалися як результати державної підсумкової атестації (далі – ДПА). Однак цього року, крім учнів закладів загальної середньої освіти, ДПА з української мови у формі ЗНО проходили також учні (слухачі, студенти) професійних (професійно-технічних) закладів освіти та студенти закладів вищої освіти.

Результати тестування з української мови, яким, фактично, було вперше охоплено всіх українських випускників 2018 року, свідчать про значні відмінності

між навчальними досягненнями випускників закладів загальної середньої освіти та учнів (студентів, слухачів) закладів професійної (професійно-технічної) й вищої освіти.

Однією з важливих новацій у системі ЗНО поточного року було суттєве розширення змісту тестів з іноземних мов, а саме включення до них нової частини – «Розуміння мови на слух» (аудіювання). Це нововведення важливе з двох причини: по-перше, воно є елементом принципово нового підходу до визначення рівня володіння як іноземною, так і рідною мовою; по-друге, воно відіграє роль стимулу для закладів освіти в аспекті викладання іноземних мов як комунікативно орієнтованих курсів.

Ще одним важливим нововведенням поточного року стала апробація технології проведення ЗНО для осіб із порушеннями зору, які використовують у процесі навчання рельєфно-крапковий шрифт – шрифт Брайля. На сьогодні все більше осіб з особливими потребами можуть скласти ЗНО, коли для них забезпечено оптимальні умови (додаткове облаштування аудиторій для проведення тестування, адаптація процедур тестування). Запровадження названого вище нововведення є одним із яскравих прикладів реалізації політики держави у сфері інклюзивної освіти.

Зважаючи на тісний взаємозв'язок між навчальним процесом, діяльністю вчителя й змістом тестів ЗНО, Український центр оцінювання якості освіти постійно працює над удосконаленням тестових інструментів, зокрема цього року в тестах було значно збільшено частку завдань компетентнісного характеру. Водночас результати виконання таких завдань учасниками ЗНО поточного року свідчать про те, що процес викладання в закладах освіти поки що здебільшого спрямований на репродуктивний тип засвоєння суб'єктами навчання змісту навчальних дисциплін.

Реалізуючи свою основну місію, Український центр оцінювання якості освіти приділяє водночас значну увагу питанням забезпечення прозорості своєї діяльності й залучення все ширшого кола осіб до різноаспектного вивчення й аналізу результатів ЗНО. Зокрема у 2018 році із цією метою для всіх зацікавлених було забезпечено можливість користуватися деперсоналізованими статистичними даними, які розміщено на сайті центру. Ця статистична інформація є важливою для педагогічної спільноти, експертів, аналітиків, які проводять дослідження у сфері якості вітчизняної освіти, а також вивчають рівень навчальних досягнень випускників закладів загальної середньої освіти. Цьогоріч у модуль відкритих даних, а також до кабінетів закладів освіти було додано нові можливості, які дадуть змогу освітянам та іншим зацікавленим особам проводити самостійні дослідницькі пошуки. Нові можливості щодо аналізу й використання даних ЗНО є вагомим складником процесу забезпечення якості освіти.

У поточному році для участі в зовнішньому незалежному оцінюванні зареєструвалося 405 осіб з особливими освітніми потребами (у 2017 р. – 308). Для осіб, які під час реєстрації вказували на необхідність створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, у пунктах тестування були створені умови відповідно до медичних висновків форми 086-3/о. Для окремих осіб було забезпечено декілька особливих (спеціальних) умов (50 осіб, які потребують допомоги перекладача жестової мови в аудиторії під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання; 69 – виконання сертифікаційної роботи в аудиторії, розташованій на першому поверсі; 33 – наявності в будівлі, де розміщується пункт проведення зовнішнього незалежного оцінювання, зовнішніх сходів та пандуса; 25 – виконання сертифікаційної роботи за столом, придатним для письма на інвалідному візку; 185 – надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання сертифікаційної роботи).

Упродовж основного періоду реєстрації для участі в додатковій сесії зовнішнього незалежного оцінювання також мали змогу зареєструватися особи, які потребували тестових матеріалів спеціального формату (зошити та бланки відповідей, надруковані збільшеним шрифтом), та особи, які виявили бажання брати участь в апробації технології проведення зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури, історії України, математики для осіб із порушенням зору, що використовують у процесі навчання шрифт Брайля. На потребу отримати матеріали спеціального формату вказали 14 осіб, виявили бажання брати участь в апробації 10 осіб (по три особи зареєстровано в Одеській та Львівській областях, дві особи – в м. Києві, по одній особі – у Харківській та Волинській областях). Отримати сертифікаційну роботу з української мови і літератури, надруковану шрифтом Брайля, виявили бажання всі учасники зовнішнього незалежного оцінювання, які зареєструвалися для участі в апробації, історії України – дев'ять учасників, математики – чотири.

Всього для проходження зовнішнього незалежного оцінювання під час основної та додаткової сесій було зареєстровано 336 411 учасників, серед них 185 769 – випускники закладів загальної середньої освіти поточного навчального року, що становить 55,2 % від загальної кількості зареєстрованих, 77 550 та 43 501 – відповідно студенти закладів вищої освіти та учні закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які проходили державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

У поточному році учасники мали право скласти тести не більше ніж із чотирьох навчальних предметів. Найчастіше учасники вибирали для проходження зовнішнього незалежного оцінювання чотири навчальних предмети (120 202 особи, що становить 35,7 % від загальної кількості зареєстрованих). Вибір трьох навчальних предметів для проходження зовнішнього незалежного оцінювання здійснено 105 832 особами (31,5 %), двох – 7 425 (2,2 %), одного – 102 895 (30,6 %).

Середній показник кількості навчальних предметів, вибраних учасником зовнішнього незалежного оцінювання, становить 2,72 (у 2017 р. – 3,49, у 2016 р. –

3,39). Основною причиною зменшення показника вибору є те, що учні (слухачі, студенти) закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти, як правило, обирали для проходження зовнішнього незалежного оцінювання один навчальний предмет.

Випускники закладів загальної середньої освіти поточного року, як і в минулому році, могли здійснити вибір трьох навчальних предметів для складання державної підсумкової атестації за освітній рівень повної загальної середньої освіти (українська мова і література (українська мова), математика або історія України (період ХХ – початок ХХІ століття) та один навчальний предмет за вибором).

Для проходження державної підсумкової атестації за освітній рівень повної загальної середньої освіти з української мови і літератури (українська мова) зареєструвалося 303600 осіб, що становить 99 % від загальної кількості зареєстрованих випускників закладів системи загальної середньої освіти.

Уперше оцінки за державну підсумкову атестацію у формі зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови визначалися з урахуванням рівня, на якому здійснювалося вивчення особою іноземної мови в закладі освіти. Академічний рівень для проходження державної підсумкової атестації з англійської мови вибрали 38 002 особи, що становить 74,4 % від кількості учасників зовнішнього незалежного оцінювання, які склали державну підсумкову атестацію з цього навчального предмета, профільний – 13 079 осіб (25,6 %). Водночас з іспанської, французької та німецької мов відсоток випускників, які обрали профільний рівень для складання державної підсумкової атестації, становить відповідно 90,9 %, 59,9 % та 50,2 %.

Під час реєстрації учасники могли скористатися правом вибору мови, якою укладатимуться завдання сертифікаційної роботи (українська, кримськотатарська, молдовська, польська, російська, румунська, угорська). Зокрема, російською мовою було замовлено 36 316 зошитів із завданнями сертифікаційних робіт, угорською – 1 436, румунською – 683, молдовською – 223, польською – 12.

Водночас після завершення тестування з англійської мови виникла певна напруга серед учасників зовнішнього незалежного оцінювання (звернення щодо неякісного звучання аудіозаписів під час проведення аудіювання в окремих аудиторіях, нечіткої вимови одного з дикторів, які зачитували завдання тесту). Проте, як засвідчив аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови, успішність виконання завдань з аудіювання учасником корелює з якістю виконання ним інших завдань тесту, а частина «Розуміння мови на слух (аудіювання)» з англійської мови має високі психометричні характеристики. Про належний рівень проведення зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови також свідчить невелика кількість поданих апеляційних заяв щодо порушення процедури проведення зовнішнього незалежного оцінювання з іноземних мов (66, що становить 0,08 % від кількості учасників, які пройшли зовнішнє незалежне оцінювання з цих навчальних предметів) та апеляційних заяв щодо результатів зовнішнього незалежного оцінювання (688, що на 130 заяв менше,

ніж у минулому році).

Загалом у поточному році під час основної сесії зріс показник явки учасників для проходження зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури (у 2018 р. – 97,1 %, у 2017 р. – 95,8 %), математики (у 2018 р. – 95,1 %, у 2017 р. – 94,0 %), географії (у 2018 р. – 93,7 %, у 2017 р. – 92,0 %), хімії (у 2018 р. – 89,5 %, у 2017 р. – 88,2 %).

Загалом зовнішнє незалежне оцінювання під час основної та додаткової сесій було проведено з дотриманням вимог нормативно-правових документів, що врегульовують питання, пов'язані з організацією та проведенням у 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання.

Успішному проведенню в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, сприяли заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки, дотримання умов конфіденційності. Зокрема, протягом звітного періоду Українським центром оцінювання якості освіти додаточно до існуючих введено в дію комплексні системи захисту інформації (далі – КСЗІ) автоматизованих систем створення та друку тестів.

Зважаючи на те, що в 2018 році змінено формат тестів з іноземних мов (англійської, німецької, французької, іспанської), уведено частину «Розуміння мови на слух (аудіювання)», запис звукових фрагментів та тиражування інформації на аудіодиски було здійснено в автоматизованих системах, що є складовими КСЗІ.

Незважаючи на кібератаки, здійснені протягом 2017-2018 років у мережі Інтернет, інформаційні ресурси в усіх інформаційно-телекомунікаційних системах Українського та регіональних центрів оцінювання якості освіти були надійно захищені, тому не було жодних перебоїв чи певних обмежень в їх використанні.

Інформацію, що характеризує основні тренди та особливості результатів зовнішнього незалежного оцінювання у 2018 році вміщено у додатках.

З більш детальною інформацією щодо результатів зовнішнього незалежного оцінювання у 2018 році можна ознайомитися у Офіційному звіті про проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, розміщеному за посиланням http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ZVIT-ZNO_2018-Tom_1.pdf.

Для проведення самостійних досліджень результатів зовнішнього незалежного оцінювання у 2018 році широким колом зацікавлених осіб доступний масив деперсоналізованих даних учасників зовнішнього незалежного оцінювання у вигляді файла OpenDataZNO2018.7z (22.4 Mb), доступного за посиланням <https://zno.testportal.com.ua/stat/2018>.

Додатки: на 35 арк.

Директор Українського центру
оцінювання якості освіти

В. Карандій